

۲۰۶۷۹۲۳

تربیت دینی در دوره ابتدایی
(مبانی، اصول، اهداف، محتوا و روش)

مؤلفین: سید سلیمان حسینی

وحید مرادخواه

فاطمه دهقانی

انتشارات آریا دانش

بهار ۱۳۸۸

سرشناسه	: حسینی، سید سلیمان، ۱۳۵۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: تربیت دینی در دوره ابتدایی: (مبانی، اصول، اهداف، محتوا و روش) / سیدسلیمان حسینی، وحید مرادخواه، فاطمه دهقانی.
مشخصات نشر	: تهران: آریا دانش، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱ ج. (بدون شماره گذاری): مصور، جدول ۱۲۷ ص
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۶۵۲۴-۴۸-۳
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: تعلیمات دینی اسلامی — ایران — تربیت معلم
موضوع	: Islamic religious education -- Iran-- Teachers, training on
موضوع	: تعلیمات دینی اسلامی برای کودکان — ایران — راهنمای آموزشی (ابتدایی)
موضوع	: Islamic religious education of children -- Iran -- Study and teaching (Elementary)
موضوع	: اسلام و آموزش و پرورش — راهنمای آموزشی (ابتدایی)
موضوع	: (Study and teaching (Elementary — Islamic education
موضوع	: ربیت اخلاق — جنبه‌های مذهبی — اسلام
موضوع	: Moral education-- Religious aspects Islam
ناسه افزوده	: مرادخواه، فاطمه، ۱۳۹۸ -
شناسه افزوده	: دهقانی، فاطمه، ۱۳۹۸ -
رده بندی کنگره	: BP۷۷
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۰۷۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۶۷۹۴۶۵

هر گونه تکثیر کامل یا قسمتی از کتاب بدون اجازه پدید آورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است. موارد تخلف را به دفتر مرکزی " انتشارات آریا دانش " گزارش فرمایید.

عنوان: تربیت دینی در دوره ابتدایی (مبانی، اصول، اهداف، محتوا و روش)

مولفین: سید سلیمان حسینی، وحید مرادخواه، فاطمه دهقانی

صفحه آرا: مهدی رادمهر

ناشر: آریا دانش

شمارگان: ۱۰ نسخه + نوبت: اول خرداد ۱۳۹۸

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۵۲۴-۴۸-۳

قیمت: ۲۳۰۰۰ تومان

مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب، خیابان آزادی، خیابان بهزاد، پلاک ۳۲ واحد ۱۴ تلفن ۸۸۵۶۲۲۷۳

www.ariyadanesh.ir

حق چاپ جهت ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

۸.....	پیشگفتار
۱۱.....	مقدمه
۱۵.....	فصل اول : مبانی
۱۶.....	مقدمه
۱۹.....	مبانی فلسفی
۳۰.....	فلسفه برای کودکان چه نوع فلسفه‌ای را پرورش می‌دهد؟
۳۴.....	مهارت های مفهومی سازی
۳۵.....	مهارت های کاوش گروهی
۳۵.....	مهارت های استدلال
۳۵.....	مهارت های انتقال
۳۶.....	گرایش های نقادانه
۳۶.....	گرایش های خلاق
۳۶.....	گرایش های همکاریانه
۳۷.....	مبانی روانشناسی
۳۷.....	روان شناسی رشد (کودکان ۱۱-۶ سال دوره ی ابتدایی)
۳۷.....	نظریه رشد شناختی پیاژه (مرحله ی عملیات عینی: به شیوه ی معانی فکر کردن)
۳۸.....	نظریه و فرضیه های ویگوتسکی در زمینه ی رشد شناختی
۳۹.....	نظریه ی هوش های چندگانه ی گاردنر
۴۱.....	رشد عاطفی (اریکسون)
۴۱.....	رشد اجتماعی
۴۴.....	رشد اخلاقی
۴۴.....	پیاژه
۴۵.....	کلیبرگ
۴۶.....	اسلام
۴۷.....	رشد گویایی و تکلم (زبان)
۵۱.....	روان شناسی تربیتی

آموزش و پرورش یا تعلیم و تربیت.....	۵۱
تدریس.....	۵۲
یادگیری.....	۵۴
تفاوت یادگیری با عملکرد.....	۵۴
ساختن گرایی و سایر نظریه های یادگیری.....	۵۵
سازنده گرایی روان شناختی یا درون زاد.....	۵۶
سازنده گرایی درون زاد.....	۵۶
سازنده گرایی اجتماعی (دوالکتیک).....	۵۷
سازنده گرایی رادیکال.....	۵۸
انواع سبک های یادگیری.....	۵۹
سبک های یادگیری شناختی.....	۶۰
ویژگی های افراد وابسته به زمینه.....	۶۱
ویژگی های افراد نابسته (مستقل) از زمینه.....	۶۱
سبک های تکانشی و تأملی.....	۶۲
سبک های همگرا، واگرا، جذب کننده و انطباق یابنده.....	۶۳
شیوه های یادگیری نظریه ی کلب و سبک های یادگیری گونن و مفرد.....	۶۶
سبک های عمقی و سطحی.....	۶۶
سبک های محیطی، هیجانی، جامعه شناختی، فیزیولوژیکی و روان شناختی.....	۶۶
سبک های تفکر.....	۶۹
سبک تفکر قانون گذارانه (آفریننده).....	۷۰
سبک تفکر اجرایی (تحقق بخش).....	۷۰
سبک تفکر قضایی (ارزشیابانه).....	۷۱
شناخت.....	۷۱
تفکر.....	۷۱
مفهوم و مفهوم سازی.....	۷۲
ویژگی های یک مفهوم.....	۷۳
صفت های شاخص.....	۷۳

فصل اول : میانی / ۵

۷۴.....	صفت‌های غیر شاخص
۷۴.....	تعریف تعریف
۷۴.....	نظریه‌های مربوط به مفهوم سازی
۷۴.....	نظریه‌های الگوی اصلی مفهوم سازی
۷۵.....	نظریه‌های نمونه‌ی مفهوم‌سازی
۷۵.....	زیست‌شناسی
۷۵.....	رشد جسمی
۷۶.....	مهارت‌های حرکتی
۷۷.....	انواع مهارت‌های دوره‌ی کودکی دوم
۷۷.....	مهارت‌های راست‌دستی و چپ‌دستی
۷۸.....	یافته‌های پژوهش مغز و سبب‌های تربیت و یادگیری
۷۹.....	مبانی جامعه‌شناسی
۷۹.....	نظریه‌های عمده در جامعه‌شناسی
۸۳.....	نظریه‌های کنش متقابل نمادین
۸۳.....	نظریه هربرت مید
۸۳.....	نظریه خودآینده‌ای چارلز هورتن کولی
۸۴.....	نظریه کنش متقابل نمادین و آموزش و پرورش
۸۴.....	آخرین یافته‌ها و نظریات جامعه‌شناسی بر اساس و مبنا و رویکرد برنامه ریزی در مدرسه
۸۶.....	برنامه درسی پنهان
۸۹.....	فصل دوم : اصول
۹۰.....	اصل
۹۰.....	اصل فعالیت
۹۱.....	اصل آزادی و انتخاب
۹۲.....	اصل مرحله‌به‌مرحله بودن تربیت (تدریجی بودن):
۹۳.....	فصل سوم: اهداف
۹۴.....	هدف غایی

اهداف میانی.....	۹۴
تربیت اخلاقی.....	۹۵
تربیت هنری.....	۹۶
تربیت عاطفی.....	۹۸
فصل چهارم : محتوا و روش.....	۱۰۱
تدریس.....	۱۰۲
روش.....	۱۰۳
تعریف روش.....	۱۰۳
روش تدریس قصه و ستان‌گری.....	۱۰۳
کارکردهای قصه برای کودکان.....	۱۰۴
زبان‌آموزی.....	۱۰۵
انتقال مفاهیم.....	۱۰۵
تقویت حس کنجکاوی.....	۱۰۵
پرورش قدرت تخیل و خلاقیت.....	۱۰۵
آشنایی با واقعیت‌های زندگی.....	۱۰۶
انتقال ارزش‌ها.....	۱۰۶
اصلاح رفتار.....	۱۰۶
تعامل اجتماعی.....	۱۰۷
پیوند فرهنگی.....	۱۰۷
نحوه انتخاب قصه.....	۱۰۷
مقدمات و شرایط قصه‌گویی.....	۱۰۹
توصیه‌هایی برای اجرای فعالیت‌های یادگیری بخش قصه‌گویی.....	۱۱۱
مراحل داستان‌گویی.....	۱۱۲
الف- قبل از ورود به کلاس.....	۱۱۲
ب- در هنگام تدریس.....	۱۱۳
ج- پس از تدریس.....	۱۱۳
شیوه‌های بیان داستان قرآنی.....	۱۱۳

۱۱۴.....	روش ایفای نقش
۱۱۵.....	هدف اساسی
۱۱۵.....	مفهوم نقش
۱۱۶.....	مراحل اجرای روش تدریس ایفای نقش
۱۱۶.....	مرحله نخست: آماده کردن یا گرم کردن گروه
۱۱۷.....	مرحله دوم: انتخاب شرکت کنندگان بازی نقش
۱۱۸.....	مرحله سوم: صحنه سازی (صحنه آرایی)
۱۱۸.....	مرحله چهارم: آماده کردن تماشاگران
۱۱۸.....	مرحله پنجم: اجرای بازی
۱۱۹.....	مرحله ششم: بحث و ارزشیابی
۱۱۹.....	مرحله هفتم: اجرای دوباره بازی نقش
۱۲۰.....	مرحله هشتم: بحث و ارزشیابی
۱۲۰.....	« محاسن و محدودیتهای روش ایفای نقش
۱۲۰.....	الف) محاسن
۱۲۱.....	ب) محدودیتهای
۱۲۱.....	روش حل مسئله
۱۲۲.....	راههای حل مسئله
۱۲۳.....	حل مسئله از طریق آزمایش و خطا
۱۲۳.....	حل مسئله از طریق بینش و شناخت
۱۲۳.....	حل مسئله با روش تحلیلی
۱۲۶.....	منابع
۱۲۷.....	لاتین

فهرست جداول

- جدول ۲-۲ تقسیم بندی های کاوش فلسفی ۳۵
- مقایسه ی نظریه پیاژه و ویگوتسکی ۳۹
- جدول ۱: فعالیت یادگیری دانش آموزان ۱۱۲

www.ketab.ir

پیشگفتار

یکی از مهم‌ترین دستگاه‌های فرهنگ‌ساز برای تربیت دینی نسل جدید، آموزش و پرورش می‌باشد. پوشش کامل نظام آموزشی کشور در هر نقطه و تداوم آن، نظام‌های آموزشی را در ساخت و تغییر نگرش و تربیت دینی دانش‌آموزان را بسیار قدرتمند ساخته است.

به‌طور کلی اهمیت دادن به ارزش‌های معنوی دینی جهت تربیت نسلی فرهیخته که مزین به ارزش‌های معنوی باشد از اهم برنامه‌های مجریان مسائل فرهنگی جهت تربیت کودکان است. امروزه با توجه به آن که تربیت دینی یکی از ارکان آموزش و پرورش است، اما احساس می‌شود علاقه به این ارزش‌ها کاهش یافته است و مساجد به نحو مطلوب مورد استفاده‌ی جوانان قرار نمی‌گیرد.

تربیت دینی صحیح در سال‌های ابتدایی به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل جلوگیری از ناهنجاری‌های رفتاری و رشد بدنی، هیجانی و تقویت باورهای اعتقادی در فرد است. هنگامی که از نهادینه شدن تربیت صحیح به عنوان مبنای منظره‌ای است که کودکان به عنوان نسل فردا باید سیر زندگی و اهداف خود را در برآمده از اعتقادی جامعه مشخص کنند، دکتر باهنر در این موارد می‌گوید: تجربیات موجود و تحقیقات انجام شده نشانگر آن است که مسأله‌ی آموزش دینی از وضعیت مطلوبی برخوردار نبوده و گاهی با تأثیرات و کوسه‌ها نیز همراه بوده است. به همین منظور باید به جای آموزش صرف تعالیم دینی به تربیت واقعی دانش‌آموزان پرداخت.

امیرالمؤمنین(ع) در نهج البلاغه چنین می‌فرماید: «لا تسیروا اولادکم علی آدابکم فانهم مخلوقون لزمان» فرزندان خود را براساسی که خود تربیت شده‌اید تربیت نکنید که اینان برای زمانی غیر از زمان شما آفریده شده‌اند. از این حدیث گران‌قدر جز این نتیجه قابل استنباط کرد که انتقال مفاهیم به نسل جدید نیاز به روش‌های جدید و همخوان با اوضاع جدید دارد و در صورت بد عمل کردن و تأکید بر شیوه‌های سنتی در آموزش به ساده‌گی مورد بی‌توجهی نسل جدید قرار می‌گیریم و تمام تلاش‌های ما بی‌ثمر می‌ماند. اکتفا کردن صرف به آموزش مسائل دینی در زنگ قرآن و هدیه‌های آسمانی برای ساختن نسلی معتقد به اصول اسلامی کافی نیست. این باورها و اعتقادات باید در لحظه لحظه حضور بچه‌ها در مدرسه در کنار درس‌ها به آنها آموخته شود تا این ارزش‌ها در وجود آنها نهادینه گردد.